

EN DE OPHOGER, HIJ VERHOOGDE VOORT....

OPVULLEN VAN BEEKVALLEIEN :

DE WATERELLENDEN VAN MORGEN WORDT VANDAAG GEORGANISEERD

Overal in Vlaanderen worden beekvalleien, vochtige graslanden, vennen en natuurgebieden volgestort met afval, overschot van grond en steenpuin. Dat gebeurt soms met toestemming van de lokale overheden, maar ook vaak illegaal. Bond Beter Leefmilieu, Natuurpunt, De Bron en De Torenavalk stelden begin maart deze praktijken aan de kaak in de pers.

Al dan niet legale ophoging van gronden komt in Vlaanderen nog veel voor.

Dat blijkt uit verschillende voorbeelden, die BBL, Natuurpunt, De Bron en De Torenavalk aan het licht brachten. In bepaalde regio's gaat het om landbouwers en privé-eigenaars die geen blijf weten met oogstresten, steenpuin en ander afval. Zij beschouwen oeverzones, vennen en poelen als de ideale stortplaats voor het dumpen van dit afval. In andere regio's doet men actief aan grondverzet met het oog op intensiever landgebruik, vooral voor de landbouw.

Goedkope berging van grondoverschotten

De grondoverschotten zijn vaak afkomstig van grote infrastructuurwerken, waarbij aannemers op zoek gaan naar goedkope berging. De aannemers komen vaak terecht bij privépersonen en boeren die dit als een gemakkelijke oplossing zien om hun eigen waterprobleem aan te pakken. Zo zijn landbouwers vaak vragende partij tot ophoging van natte laaggelegen weilanden, met het oog op intensiever landgebruik.

De bufferende functie van die beekvalleien gaat verloren.

De overstromingen en de waterellende van morgen worden vandaag georganiseerd. De lokale overheden moeten stoppen met het afleveren van vergunningen voor het volstorten van beekvalleien en natuurgebieden. Overtreders moeten streng bestraft worden. De getroffen gebieden moeten gesaneerd, of op zijn minst gecompenseerd worden.

Watertoets blijft dode letter

In veel gevallen wordt er voor het opvullen van beekvalleien geen stedenbouwkundige vergunning aangevraagd. Waar dat wel gebeurt, gaat de betrokken overheid in de fout. Elk nieuw initiatief waarvoor er een vergunning nodig is, moet door de beslissende overheden (gemeenten en Vlaams

gewest) aan de 'watertoets' worden onderworpen. Die is ingesteld via het Decreet integraal waterbeleid om het risico op wateroverlast terug te dringen. Toont de watertoets aan dat deze ophogingen ruimte voor water doen verminderen dan moet op een andere locatie, liefst binnen hetzelfde deelbekken, een gelijke oppervlakte voorzien worden waar water natuurlijk kan infiltreren en overstromen. Een netto vermindering van het waterbergend vermogen moet vermeden worden.

Overstromingsgevaar neemt toe

De globale impact van het verlies aan ruimte voor water mag niet onderschat worden. Vele kleine verliezen aan ruimte voor water, veroorzaken samen een grote impact op versnelde afstroming benedenstrooms. Dat doet het overstromingsgevaar gevoelig toenemen. In de praktijk gebeurt deze compensatie echter niet. De watertoets blijft nog te vaak dode letter. De besturen die de vergunningen toch verlenen, organiseren zo de overstromingen en de waterellende van morgen.

Strengere handhaving

Ophogingen van beekvalleien, laaggelegen weilanden en akkers gaan gepaard met reliëfwijzigingen. Daarvoor is een stedenbouwkundige vergunning vereist. De milieubeweging vraagt dat illegale ophogingen permanent opgespoord en vastgesteld worden via een procesverbaal door de stedenbouwkundige inspecteurs en de bevoegde ambtenaren van de provincies.

Ecologische toets bij afleveren stedenbouwkundige vergunning

Het storten van grond, steenpuin en ander afval is niet alleen nefast voor de waterhuishouding in de getroffen gebieden. Ook de natuur heeft zwaar te lijden onder de praktijk. Gemeenten die een stedenbouwkundige vergunning afleveren voor reliëfwijzigingen van de bodem, dienen maatregelen te nemen om de schade aan de natuur en het landschap te voorkomen. Legaal storten van

van afval en ophogingen in waardevolle vallei, natuur en authentieke landschappen dient ten allen tijde vermeden te worden.

Strikte toepassing van de grondverzetregeling

Het is ook onduidelijk hoe zuiver deze opgehoogde gronden zijn. Om verspreiding van verontreinigende grond tegen te gaan, is er sinds 2004 de grondverzetregeling in werking. Deze regeling bepaalt dat wanneer grond van mogelijks verontreinigende percelen verzet wordt of in grote hoeveelheden (> 250 kubieke meter) wordt uitgegraven, de bouwheer moet onderzoeken of de uitgegraven grond verontreinigd is. De vraag stelt zich of bij ophogingen van beekvalleien de grondverzetregeling wordt toegepast.

Concrete cases Zonnebeke en Tielt

1. Zonnebeke: De teloorgang van de Mispelaarhoek

In Zonnebeke gaat door voortdurende ophoging de Mispelaarhoek verloren. De Mispelaarhoek is het brongebied van de Heulebeek. Steeds intensiever landgebruik leidt tot grondverzet. De vallei verliest daardoor haar waterbufferende capaciteit, maar ook dreigen heel wat natuur waarden verloren te gaan.

Vier verliezers

Wanneer men verder systematisch de valleigebieden ophooft en tot akkers omvormt, zullen er zich binnenkort verschillende problemen manifesteren :

1. meer overstromingen

Door het opvullen van de vallei kan deze haar rol als waterbergende ruimte niet meer spelen. De kans op overstromingen stijgt!

2. meer erosie

Door omzetting van graslanden naar akkers neemt de kans op erosie toe. Door de instroom van bodemdeeltjes zal de beek versneld gaan dichtslibben. Waardoor de kans op overstromingen nog méér toeneemt ...

3. minder natuur

In Vlaanderen worden planten en dieren die kenmerkend zijn voor natte gebieden sterk bedreigd. Door het steeds maar verder inkrimpen van hun natuurlijk leefgebied dreigen ze voor goed uit deze streek te verdwijnen. Hierdoor krijgen watergebonden soorten als kikkers, padden en salamanders rake klappen.

4. minder (authentiek) landschap

Knotbomen, hagen, taluds en de natte weilanden met veedrinkpoelen onderscheiden slechts hier en daar nog de valleibedding van het omliggende, hogere en drogere akkerland. Dergelijk patroon is eeuwenoud en valt te beschouwen als een gemeenschappelijk erfgoed. Door ophoging van de vallei en het veranderende grondgebruik, dreigt dit voorgoed te verdwijnen. Het betekent meteen ook een serieuze knauw in de belevingswaarde van het landschap, en dus minder mogelijkheden voor zachte recreatie.

Natuur verweven met landbouw

De vallei van de Heulebeek is op Vlaams en WestVlaams niveau aangeduid als natuurverbindingsgebied. Natuurpunt wil zich inzetten om de vallei effectief die rol te laten vervullen. Dat betekent: een landschap waar de landbouw verweven wordt met landschapszorg (en dus ook waterbeheersing), natuurontwikkeling én zachte recreatie.

We stellen drie actiepunten voorop:

1. behoud van de natuurlijke bergingscapaciteit van de beekvallei.

Zo worden peperdure investeringen ter voorkoming van overstromingen vermeden.

2. werk maken van erosiebestrijding.

De beek kan plaatselijk als houtkantbeek ingericht worden (oevers aanplanten met streekeigen bomen en struiken) of er kunnen tenminste brede grasstroken langs de oevers voorzien worden. Steile taluds langs de valleiwanden lenen zich eveneens tot beplanting. De hellingen worden daardoor op stevige wijze beschermd tegen erosie.

3. meest kwetsbare delen als natuurgebied inrichten

Daardoor kunnen waardevolle, graslanden en andere natuurelementen duurzaam worden behouden

We rekenen daarbij op een overheid die:

- niet meer zomaar vergunningen toekent voor grootschalig grondverzet of het laten verdwijnen van knotbomen, hagen, poelen... Er moet op actieve wijze worden opgetreden tegen overtredingen in dit verband.
- praktische en financiële steun verleent om de meest interessante delen van de Heulebeekvallei effectief als natuurgebied uit te bouwen.

Meer info: De Bron vzw - Eric Cosyns,
Medewerker 'werkgroep Mispelaarhoek'
saer.cosyns@skynet.be

2. Tielte storten ontsieren het landschap

Sinds medio 2006 is er een ongewone stortactiviteit van afvalaarde op diverse plaatsen in Tielte. Aan de Dosseweg en de Vrouwenboomstraat vullen de aardehopen nog altijd langzaam maar zeker de vallei van de Kapellebeek op. Ook aan de Vijfpachtgoensstraat wordt er naarstig verder gestort. Tonnen aarde kwamen er terecht op een lager gelegen weide. In veel gevallen is er voor deze activiteiten geen geldige stedenbouwkundige vergunning of komt deze pas achteraf (geregulariseerde vergunning). Maar ook worden vroeger verleende vergunningen soms gebruikt om later bij te storten. Aannemers zoeken gronden waar ze hun afvalaarde kwijt kunnen. Ze vinden soms een privépersoon die bereid is zijn grond te laten ophogen, dikwijls een lager gelegen weiland in valleigebied. Deze laag gelegen weiden verliezen hierdoor echter hun waterbergende functie.

Ook het landschap wordt ontsierd en afgevlakt. Bij sterke regenval stroomt het water vlugger af naar de beek, die het overvloedige water niet kan slikken en verder stroomafwaarts overstromingen kan veroorzaken. De overstromingen van begin juli 2005 nog in het achterhoofd, zou men denken dat ophogingen dus niet zomaar toegelaten worden. Zeker nu er richtlijnen zijn voor het correct toepassen van de watertoets. Bepaalde brongebieden worden grondig verstoord. Voor onze streek is dit een onherroepelijk verlies van waardevolle graslanden. Vooral in de vallei van de Kapellebeek is dit niet verantwoord, waar de ophogingen zich op een honderdtal meter van de beek bevinden.

Info :

De Torenavalk - Martine Langen

Tel & fax: 051 40 46 96

Email: secretariaat@detorenavalk.be

Op www.bondbeterleefmilieu.be/beekvalleien staat een overzicht van de gevallen in heel Vlaanderen.

Ophogingen te Tielte foto : De Torenavalk vzw